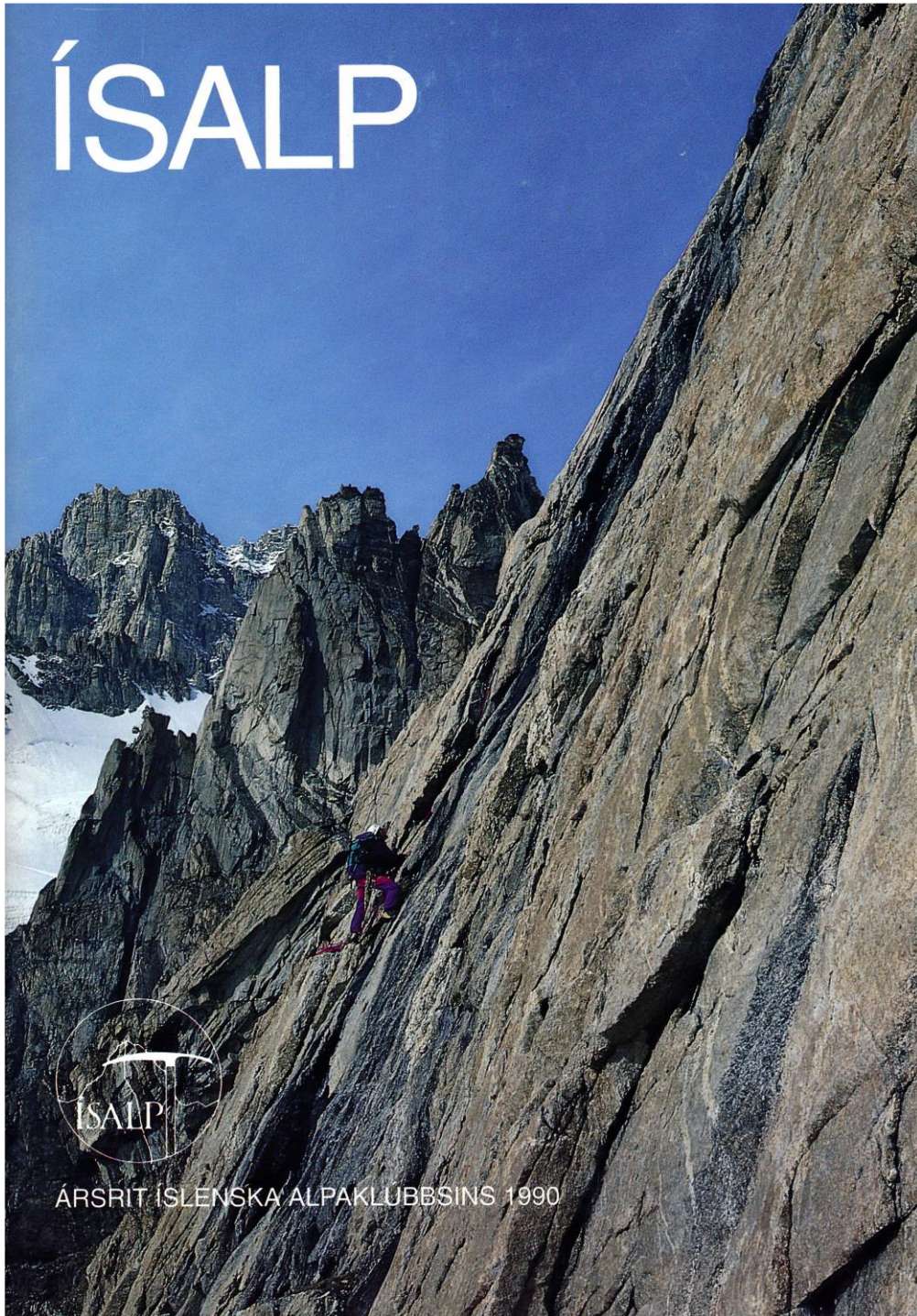

ÍSALP

ÁRSRIT ÍSLENSKA ALPAKLÚBBSINS 1990

„Fífldirfska gegn ótta”

viðtal við Jim Fotheringham

eftir Björn Vilhjálmsson, Snævarr Guðmundsson og Torfa Hjaltason

Viðtalið var tekið í Gunnarssundinu kvöldið áður en Jim fór utan eftir stutta en viðburðaríka dvöl á Íslandi. Okkur þótti gaman að tala saman, enda var spjallað langt fram á nótt.

Hvað varð nú til þess að þú fórst að ganga á fjöll og klifra?. „Það er skemmtilegt til þess að hugsa að í raun og veru byrjaði ég fjallgöngur mínar hér á Íslandi! Jú ég var þátttakandi í rannsóknar- og landafræðiferð á vegum skólans sem ég var í. Þetta var árið 1968, leiðangurinn var með bækistöðvar sínar undir Eiríksjökli og þar vorum við í fjórar vikur við alls konar mælingar. Ég horfði oft upp á jökul, langaði upp. Í þessum leiðangri var enginn tími til að ganga á fjöll, allir áttu að gera það sem fyrir þá var lagt og hlýða. Ég tók það til bragðs að vakna kl. 3 eina bjarta sumarnóttina og fór upp á hájökulinn og var kominn niður aftur áður en hinir vöknudu. Enginn vissi neitt. Ég þorði ekki að segja frá til að komast í leiðangurinn á næsta ári. Þetta er í fyrsta skipti sem ég segi frá þessu, en það ætti að vera óhætt núna!”

En hvernig þróaðist svo fjallgönguáráttan næstu árin?. „Mig minnir að ég hafi verið búinn að fara á klifurnámskeið sem var á vegum skólans, áður en ég fór til Íslands, en mitt klifur hófst af alvöru þegar ég fór í tannlækningarám í háskólanum í Birmingham. Ég

klifraði mikið um helgar og í fríum, í flestum tegundum bergs, nema „Gritstone”. Síðan fór ég að fara í Alpna á sumrin, 2-3 vikur í senn, en ég hafði aldrei mikinn tíma því ég þurfti að vinna í fríum. Undir lok námsins lofaði ég sjálfum mér að safna peningum og fara í gott klifurfrí. Þá hafði ég nýlega séð myndasýningu hjá Doug Scott þar sem hann sýndi myndir frá Baffinseyju; ég vissi strax að þangað yrði ég að fara. Eftir námið vann ég í eitt og hálf ár, safnaði peningum og var síðan fjóra mánuði í frí. Fyrst fór ég ásamt vini mínum til Baffinseyju. Við hrepptum ekki mjög gott veður en okkur tókst samt að verða aðrir til að klífa Scott-Hennek leiðina á Asgard fjalli. Það er stórkostleg leið, einhver sú skemmtilegasta sem ég hef farið um dagana. Að mínu viti hafði þessi leiðangur til að bera allt það sem best er í fjallamennskunni, mjög afskekkt svæði, tignarleg fjöll, 1300 metra klifurleið í góðu bergi í stórbrotnu umhverfi og ævintýrið rétt handan við hornið. Frábært!”

„Síðar þetta sumar (1977) fór ég til Kenya ásamt konu minni. Þetta var ekki beinlínis klifurferð, ég áætlaði bara tíu daga til fjallgangna því það stóð líka til að heimsækja bernskuslóðir konunnar sem ólst upp í Uganda. Annars fannst mér frekar erfitt að eiga við fólkíð þarna suðurfrá, ég er ekki viss um að mér líki svo

vel við Afríku. En á Kenya fjalli fór ég tvær mjög skemmtilegar leiðir; Diamond Couloir, þá margfrægu ísleið, og eina klettaleið á Nelion, næst hæsta tind Kenya fjalls. Það besta við Kenya var það að þar vissum við lítið um hvernig klifrið væri, engar veðurspár og engir leiðarvísar. Við þurftum því að meta aðstæður sjálfir, hjálparlaust. Best af öllu þótti mér að losna við leiðarvísana. Það er meira ævintýri án þeirra. Það má til sanns vegar fara að leiðarvísar geta verið varasamir. Í Ölpunum verða slys oft vegna vankunnáttu fólks; það les í leiðarvísium um erfiðleika á leiðum og hugsar með sér: „Ég get klifrað þessa gráðu, best að klifra þessa leið“. Miklu eðlilegra er að meta fjallið og leiðina sjálfur, svona fólk myndi aldrei fara í leið eins og t.d. Walker spur, nema vegna þess að það veit um erfiðu kaflana fyrirfram o.s.frv.“

Fyrsta ferðin þín til Himalaya var hvenær? „Ég fór minn fyrsta leiðangur 1978, það var til Pakistan. Við reyndum að klifra ónefnt, 6000 metra hátt fjall. Það var ekki mikið sem ég fékk út úr þeim leiðangri. Enda hugsa ég að fólk leiti oft langt yfir skammt, þegar farið er til Himalaya. Það ætla í góða klifurferð, en minnstur tími fer í klifur. Um Himalaya eru líka ákveðnar ranghugmyndir; fólk fer í fimm vikna leiðangur, fer eina leið sem er kannski álíka og Whymper Couloir í Ölpunum, og er ánægt með árangurinn! Heima sýnir það myndir úr leiðangrinum og allir tala um hve fallegar þær séu. Áður en nokkur veit eru leiðangursmenn farnir að trúa því að þetta hafi verið velheppnað og þess virði. En ef menn hefðu farið til Chamonix og dvalið þar jafn langan tíma, klifrað Whymper Couloir og ekkert annað, þá væru allir sáróánægðir. Það kemur betur og betur í ljós að þetta snýst mest lítið um fjallamennsku. Hitt er svo annað mál að það er mikil lífsreynsla að fara í leiðangur, en klifur er það ekki. Það er vegna þess að samanlagður tími sem fer í klifur er svo stuttur. Tökum sem dæmi Tibet, það er ómurlægur staður, ótrúlega dýr og geysilegur tími fer í ferðir að fjöllumum. Landslagið hér á Íslandi er ekki síðra en í Tibet, og það er jafnvel ódýrara að koma hingað!“

En hver heldurðu að þróunin verði í Himalayaklifri? „Margt hefur breyst á allra síðustu árum, það verður alltaf auðveldara og ódýrara að ferðast þangað. Hægt er að láta ferðaskrifstofur annast alla skipulagningu fyrir sig. Og þannig er nú hægt að fara í klifurferð þar sem mestum tíma er eytt á fjöllum, en litlum í allt vesenið sem fylgir stórum leiðangri, þetta á náttúrulega aðallega við um lægri fjöllin. En gallinn er sá að svona fjallgöngur eru alls ekki fyrir byrjendur. Og hvernig á þá að byrja?! Himalaya er svo ótrúlega fjölbreytt. Mismunandi fjöll, fjölbreytileg aðkoma, mislangt að fara og svo framvegis. Síðast en ekki síst mismunandi leiðangrar, allt frá mannmörgum

Jim í ísfossi í Múlafjalli. *Ljós. Stefán Smárason.*

á há fjöll, þar sem veðrið eitt sér getur „jarðað“ leiðangurinn á skömmum tíma, til lítilla tveggja manna leiðangra. Bara tveir vinir sem fara upp í fjöll og takast á við erfiðleikana jafnóðum og þeir koma upp; taka tvær vikur í aðlögun, eina til að komast upp og svo þá fjórðu til að koma sér burt! Í mínum huga er ferð okkar Boningtons á Shivling, dæmi um slíkan léttan leiðangur þar sem allt gengur upp.“

Hverjar af þínum klifurferðum telur þú ólíkastar? „Ef ég má taka Alpna með, þá er mestur munur á hálfsmánaðar ferð þangað, þar sem maður klifrar stórglæsilegar leiðir annanhvern dag, og hinsvegar menlungtse leiðangurinn til Tibet. Þá vorum við í tvo og hálfan mánuð á ferð og fimm daga á fjallinu!“

Jim, hvert stefnir þín fjallamennska um þessar mundir, fleiri Himalayaferðir eða eitthvað annað? „Jú mér finnst Himalayafjöll ennþá mjög áhugaverð, en þó mismunandi mikið eftir svæðum og fólkinu sem býr á þeim. Ég hef farið þrisvar til Indlands (Gharwahl), þekki þar vel til og kann vel við fólk. Þangað fer ég örugglega aftur, og þá kannski á lægri tinda. Ég er viss um að framtíðin í Himalayafjallamennsku er fölgín í ferðum á lægri tinda, frekar en á þá hærrí. Meðal annars vegna þess að hæðaraðlögunin tekur skemmiri tíma og leiðangurinn þar með líka. Þar fyrir utan á ég mér þann draum að

starfa á þessum slóðum í mínu fagi (tannlækningum), svona uppúr fimmtugu. Til að leggja mitt af mörkum í þakkætisskyni fyrir það sem fólk þú þarna hefur gefið mér. Í þessum löndum er geysilegur skortur á menntuðu fólki, sérstaklega læknum. Annars finnst mér ég hafi æ minni tíma til alls, ég á því von á að það verði meira um styttri ferðir suður í Alpa en Himalayaferðir, þó veit maður aldrei. Það fer allt eftir því hvaða hugmyndir koma upp og hvað býðst hverju sinni. Það er alltaf einhver að skipuleggja leiðangur. Eftir að ég kynntist atvinnuklifurum, sem vita ekki hvað það er að vera í fastri vinnu, þá fæ ég stöðugt tilboð um að koma í hina ýmsu leiðangra.“

Og hvernig stendur nú á komu þinni hingað?

„David Oswin spurði hvort ég hefði áhuga á að koma til Íslands og ég sagði já. Þetta var fyrir nokkrum mánuðum. Um daginn spurði hann mig svo aftur og ég sagði aftur já. Ég spurði Chris Bonington hvernig væri hér og hann sagði að sér hefði líkað vel. Ég hafði hinsvegar enga hugmynd um að hér væri eins gott klifurland og raun ber vitni. Og ég verð að segja það aftur að hér er stórkostlegt vetrarklifur, betra en í Skotlandi! Hér er eitthvert albesta vetrarklifur sem ég hef verið í. Skoskt vetrarklifur er einstakt í heiminum að því leyti að það er hvorki hreint ís- eða klettaklifur, en blanda af báðu og með frosnum mosa í ábæti. Klifrið sem ég hef prófað með ykkur minnr mjög á skoskt vetrarklifur nema stærra, ég myndi kalla íslenskt vetrarklifur „ofur Skotland!“

Hvernig sérðu fyrir þér framtíðina í íslensku klifri?

„Ég get ekki úttalað mig um klifur á Íslandi almennt, en um vetrarklifur, eins og ég hef kynnst því undanfarna viku, get ég sagt þetta. Hér á landi eru greinilega mjög miklir möguleikar á löngum og erfiðum leiðum og margt er ógert. Hér virðist vera fámennur en harðsnúinn kjarni klifrarar sem hefur getu (fjórðu gráðu klifrarar) og kunnáttu til að nýta sér þessi skilyrði, þetta gósenland sem er næstum ónumið. Og þótt þið séuð fá, eruð þið samt mörg sem getið iðkað svona vetrarklifur. Í Skotlandi eru þeir ekki mikið fleiri sem stunda hið eiginlega vetrarklifur. Síðan getið þið notfært ykkur þessa reynslu af erfiðu klifri og veðri á fjarlægari klifursvæðum, t.d. á Grænlandi, í Ölpunum og Himalaya. En þangað til þið farið til útlanda þá hafið þið nóg að gera hér. Ég þori jafnvel að segja að þið getið með góðri samvisku tekið ykkur hvíld á sumrin og einbeitt ykkur að vetrarklifrinu. En í alvöru, þá hefði ég talið eðlilegt að þegar þið færðuð út kvíamnar og hygðuð á leiðangra, þá væri eðlilegast að þið lituð til Grænlands og fenguð leiðangrareynsluna þaðan. Þar eru endalausir möguleikar, stutt að fara, styttra en að fara suður í Alpa, og væntanlega góð samskipti milli landanna.“

LÖGMÁL FERÐAMANNINS

- 1) Göngum ávallt frá áningarstað eins og við viljum koma að honum.
- 2) Skiljum ekki eftir rusl á víðavangi né urðum það.
- 3) Kveikjum ekki eld á grónu landi.
- 4) Rifum ekki upp grjót, né hlöðum vörður að nauðsynjalausu.
- 5) Spillum ekki vatni, né skemmum lindir, hverir eða laugar.
- 6) Sköðum ekki gróður.
- 7) Truflum ekki dýralíf.
- 8) Skemmum ekki jarðmyndanir.
- 9) Rjúfum ekki öræfakýrróð að öþörfu.
- 10) Ökum ekki utan vega.
- 11) Fylgjum merktum göngustígum þar sem þess er óskað.
- 12) Virðum friðlýsingarreglur og tilmæli landvarða.

Höfum þetta í huga og varðveitum þá auðlind sem náttúra landsins er, þannig að við fáum notið hennar um ókomna framtíð.

NÁTTÚRUVERNDARÁÐ